

Wprowadzenie

Nieodłącznym czynnikiem determinującym charakter każdego rynku pracy jest edukacja. Przygotowuje człowieka do przyszłej aktywności społeczno-ekonomicznej i sprawia, że potrafi on przystosować się lepiej lub gorzej do zmieniającej się rzeczywistości. Tempo współcześnie zachodzących zmian oraz postęp cywilizacyjny powodują przy tym, że rola edukacji nie może kończyć się w chwili rozpoczęcia pracy zawodowej, a sam system kształcenia musi stale ewoluować.

Zmiany implikowane przez nowoczesne technologie widoczne są na każdym kroku. Wypieranie zawodów nieopłacalnych i niepotrzebnych przez nowe stanowi swoisty znak czasów, a istnienie takich profesji, jak webmasterzy, headhunterzy, specjaliści *public relations*, indywidualni trenerzy, menadżerowie kultury już nikt nie dziwi. Analitycy dowodzą, że w najbliższej przyszłości liczba nowych zawodów jeszcze się zwiększy, a popyt na pracowników wszechstronnie wykształconych, posiadających wiedzę i doświadczenie obejmujące niekiedy kilka różnych dziedzin, będzie rósł.

Pełne zaspokojenie wymagań stawianych przez wciąż zmieniający się rynek pracy, wymaga prawidłowej identyfikacji jego potrzeb. Szczególna rola w tym względzie przypada szkołom wyższym. To one powinny analizować otoczenie i możliwie szybko reagować na nowe tendencje i zjawiska na rynku pracy, a co za tym idzie – różnicować ofertę kierunkową i programową tak, by przygotować swoich absolwentów do zmian kwalifikacji i nowych wyzwań w życiu zawodowym.

Mimo że obecnie „nadażanie kierunków studiów za zmianami na rynku pracy następuje wolno i selektywnie”¹, pewne przeobrażenia w sektorze edukacji już się dokonują. Ich przejawem jest choćby rewizja istniejących programów nauczania, powoływanie nowych specjalności i specjalizacji, rozbudowywanie oferty kształcenia ustawicznego, uruchamianie oryginalnych kierunków studiów. Dobrym przykładem tego typu działań jest także rozszerzenie dotychczasowej oferty dydaktycznej na studiach informacyjnych i dziennikarskich o kształcenie z zakresu szeroko rozumianego infobrokerstwa. Wśród propozycji edukacyjnych skierowanych do osób zainteresowanych uzyskaniem kwalifikacji brokera informacji odnotować można różne formy organizacyjne procesu nauczania: od studiów wyższych (licencjackich, magisterskich i podyplomowych), przez edukację na poziomie policealnym, po rozmaite typy kształcenia ustawicznego – kursy, szkolenia, warsztaty i seminaria. Niniejszy artykuł jest próbą przybliżenia oferty dydaktycznej polskich uczelni publicznych i niepublicznych w zakresie kształcenia infobrokerów w roku akademickim 2010/2011. Autorka zestawia ze sobą propozycje edukacyjne poszczególnych szkół wyższych, ogólnie

¹ M. Pluta-Olearnik, *Rozwój usług informacyjnych w erze społeczeństwa informacyjnego*, Warszawa 2006, s. 178.

charakteryzuje program nauczania i omawia wyniki badań ewaluacyjnych przeprowadzonych wśród adeptów nowego zawodu w Toruniu.

Kształcenie infobrokerów na poziomie akademickim w Polsce

Infobroker – odpowiednik zachodniego researchera lub menedżera informacji – to specjalista, którego zadaniem jest fachowe wyszukiwanie informacji, wzbogaconej o analizę i opracowanie. Zatrudnieniem takiego specjalisty mogą być zainteresowane zarówno duże agencje reklamowe – badające rynek, przedsiębiorstwa potrzebujące informacji na temat otoczenia biznesowego, a wreszcie twórcy serwisów internetowych i dziennikarze, poszukujący informacji na konkretne tematy². Dostarczanie informacji mających zapewnić firmie przewagę konkurencyjną na rynku wymaga jednak posiadania odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji, w które wyposażać mogą stosowne formy edukacji.

O kształceniu infobrokerów w Polsce można mówić od niedawna. Przez długi czas do wykonywania zawodu przygotowywały jedynie tradycyjne studia bibliotekoznawcze, ale nie było to kształcenie pełne i wszechstronne. Aż do połowy lat dziewięćdziesiątych XX w. w programach nauczania na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo brakowało pewnych treści merytorycznych. Było to przede wszystkim wynikiem niewielkiej wiedzy w naszym kraju na temat specyfiki zawodu infobrokera, a co za tym idzie znikomym zapotrzebowaniem na kształcenie tego typu specjalistów. Przeobrażenia w sektorze gospodarki i intensywny rozwój nowoczesnych technologii wymusiły zmiany w ofercie dydaktycznej nie tylko na studiach informacyjnych.

Obecnie, mimo że infobrokerstwo w Polsce pozostaje nadal we wczesnej fazie rozwoju, coraz więcej szkół i uczelni zauważa ewolucję w sferze informacji i chcąc wypełnić niszę w dziedzinie szkolenia infobrokerów uruchamia różnorodne formy ich kształcenia. Szansę tę wykorzystują zarówno instytuty bibliologiczne oraz dziennikarskie, jak i szkoły o profilu biznesowym lub menedżerskim. Tabela 1 prezentuje formy kształcenia infobrokerów występujące w ofercie dydaktycznej polskich uczelni publicznych i prywatnych w roku akademickim 2010/2011.

Dane z tabeli 1 wyraźnie wskazują, że dominującą formą kształcenia infobrokerów w Polsce są studia podyplomowe. Informacje zamieszczone na stronach internetowych poszczególnych uczelni pozwalają wnioskować, że mimo zróżnicowanej liczby godzin dydaktycznych programy tego typu studiów obejmują podobne bloki tematyczne. Podstawę kształcenia tworzą zagadnienia dotyczące roli informacji i sektora informacyjnego w społeczeństwie, problemy nauki o informacji, podstawy organizacji i funkcjonowania zasobów i systemów informacyjnych, a także specyfika zawodu brokera informacji i charakterystyka potencjalnych grup jego klientów. Pokażny pod względem liczby godzin dydaktycznych blok tematyczny stanowią także źródła i narzędzia informacyjne. Celem przedmiotów realizowanych w ramach tej grupy jest zapoznanie słuchaczy z różnymi typami źródeł informacji, metodami i narzędziami jej wyszukiwania i oceny oraz zasadami projektowania i zarządzania systemami informatycznymi. Na trzecią grupę treści składają się zagadnienia dotyczące prowadzenia działalności infobrokerskiej. Przedmioty tego bloku tematycznego przybliżają zasady uprawiania indywidualnej działalności gospodarczej, organizacyjne, prawne i etyczne aspekty prowadzenia firmy

² Por. S. Cisek, *Broker informacji: istota zawodu* [online], E-LIS [dostęp 26 IV 2011]. Dostępny w World Wide Web: http://eprints.rclis.org/archive/00012296/01/Cisek_broker_informacji_istota.pdf.

Tabela 1. Formy kształcenia akademickiego infobrokerów w Polsce w roku akademickim 2010/11*

Ośrodek	Forma kształcenia	Nazwa kierunku	Czas trwania studiów i liczba godzin dydaktycznych	Wysokość czesnego
1	2	3	4	5
Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku, Wydział Europeistyki, Politologii i Dziennikarstwa	Studia podyplomowe	Podyplomowe studium infobrokerstwa	2 semestry, 200 h	2800 zł/semestr
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii	Studia podyplomowe	Podyplomowe Studia Infobrokerstwa i Zarządzania Informacją	2 semestry, 200 h	1500 zł/semestr
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach, Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa	Studia podyplomowe	Broker informacji	2 semestry, 210 h	1000 zł/semestr
Uniwersytet Jagielloński, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa	Studia podyplomowe	Studia Podyplomowe Informacji Naukowej: Broker informacji	2 semestry, 220 ha	1300 zł/semestr
Uniwersytet Jagielloński, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa	Uzupełniające studia magisterskie, stacjonarne i niestacjonarne	Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo, specjalizacja: broker informacji	4 semestry, 135 h przedmiotów specjalizacyjnych na roku I, 165 h na roku II	Studia stacjonarne – bezpłatne, studia niestacjonarne 1500 zł/semestr
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej	Studia podyplomowe	Studia Podyplomowe Informacji Biznesowej	2 semestry, 180 h	1500zł/semestr
Uniwersytet Łódzki, Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej	Studia podyplomowe	Podyplomowe Studium „Broker informacji”	2 semestry, 225 h	1400 zł/semestr
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Historii i Stosunków Międzynarodowych	Studia podyplomowe	Archiwistyka współczesna i infobrokerstwo	2 semestry, 210 h	1200zł/semestr
Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Centrum Kształcenia Podyplomowego i Szkoleń	Studia podyplomowe	Broker informacji	2 semestry, 190 h	1900 zł/semestr
Wyższa Szkoła Handlowa w Radomiu, Wydział Dziennikarstwa	Studia licencjackie, stacjonarne i niestacjonarne	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna, specjalność: broker informacji	6 semestrów**	**
Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i amerykanistki w Warszawie, Wydział Nauk Politycznych	Studia podyplomowe	Brokerstwo informacji (infobroker)	2 semestry, 200 h	2640 zł/semestr; 1700 zł dla oddziałów zamiejscowych w Zielonej Górze i Lubsku

Źródło: Opracowanie własne.

* W wykazie nie uwzględniono studiów z zakresu zarządzania informacją. Dane zamieszczone w tabeli pochodzą ze stron internetowych uczelni oraz z korespondencji autorki z przedstawicielami poszczególnych ośrodków kształcenia.

** Uczelnia nie wyraziła zgody na opublikowanie danych dotyczących liczby realizowanych godzin dydaktycznych i informacji o wysokości czesnego.

infobrokerskiej, podstawy kreowania jej wizerunku w społeczeństwie. Zgodnie z zapewnieniami wszystkich organizatorów studiów, oferowane przez nich programy kształcenia kładą zdecydowany nacisk na przygotowanie absolwenta do samodzielnego funkcjonowania w zróżnicowanych technologicznie i organizacyjnie środowiskach zawodowych.

Poza studiami podyplomowymi nabycie kwalifikacji infobrokerskich umożliwiają także studia licencjackie. Niestety, oferta tego typu kształcenia jest w Polsce niezwykle skromna. Możliwość wyboru specjalności *broker informacji* oferują jedynie dwie uczelnie, tj. Uniwersytet Jagielloński na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo oraz *Wyższa Szkoła Handlowa w Radomiu* na kierunku *dziennikarstwo i komunikacja społeczna*. Najbardziej kompleksowy pod względem merytorycznym wydaje się program krakowski. Obejmuje on nie tylko największą z wszystkich wymienionych ofert liczbę godzin dydaktycznych (300 godzin samych przedmiotów specjalizacyjnych), ale zakłada także realizację różnorodnych treści kształcenia, z uwzględnieniem prawnych i organizacyjnych zagadnień prowadzenia działalności infobrokerskiej, charakterystyki warsztatu pracy infobrodera (metody oceny informacji, jej opracowania i prezentacji) oraz specyfiki różnych zasobów informacji (biznesowej, gospodarczej, europejskiej, normalizacyjnej, patentowej, prawnej, publicznej i z zakresu ochrony zdrowia)³.

Warto podkreślić, że w stosunku do lat ubiegłych oferta kształcenia akademickiego infobrokerów uległa pewnemu uszczupleniu. Jeszcze w roku akademickich 2006/2007 i 2008/2009 kształcenie na trzyletnich podyplomowych studiach infobrokerskich oferowała Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, na studiach licencjackich zaś Uniwersytet Wrocławski (specjalność na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo) oraz Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu (specjalizacja na kierunku dziennikarstwo i komunikacja społeczna). W roku akademickim 2009/2010 nabór na studia podyplomowe na kierunku technologia informacyjna, specjalność informatyka, infobrokerstwo i zarządzanie informacją prowadziła z kolei Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Ze względu na niewielką liczbę chętnych wszystkie wyżej wymienione oferty zawieszono. W to miejsce pojawiły się jednak nowe propozycje uczelni bydgoskich i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Jak wskazują dane rekrutacyjne, większość ośrodków kształcenia infobrokerów, podobnie jak cały sektor szkolnictwa wyższego, boryka się z drastycznym spadkiem liczby potencjalnych kandydatów na studia (niż demograficzny). Niejednokrotnie prowadzi to do zawieszania naboru (sytuacja taka miała miejsce w roku akademickim 2008/2009 w Kielcach, Gdańsku i Toruniu) bądź prowadzenia rekrutacji w trybie ciągłym, a co za tym idzie uruchamiania studiów dopiero wówczas, gdy „zbierze się grupa”⁴.

³ Więcej: *Plan studiów: informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Studia stacjonarne II stopnia* [online], Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego [dostęp 26 IV 2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.inib.uj.edu.pl/c/document_library/get_file?uuid=d111-b047-0ef4-4596-aa82-50e696bbfc67&groupId=1017121.

⁴ Por. np. *Podyplomowe studium infobrokerstwo* [online], Ateneum – Szkoła Wyższa [dostęp 26 IV 2011]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ateneum.edu.pl/index.php?option=com_content&task=view &id=218&Itemid=250.

Studia infobrokerskie w Toruniu

W Toruniu studia z zakresu infobrokerstwa po raz pierwszy uruchomiono w roku akademickim 2007/2008. Ich organizatorem był Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (dalej: IINiB UMK). Głównym motywem stworzenia nowej oferty dydaktycznej była chęć zaspokojenia potrzeb edukacyjnych zgłaszanych przez różnorodne środowiska, w tym bibliotekarskie. Zdecydowano się na podyplomową formę kształcenia, kierując ją do osób posiadających dyplom ukończenia studiów wyższych (licencjat lub magisterium), zainteresowanych nabyciem wiedzy i umiejętności z zakresu organizacji i zarządzania zasobami informacyjnymi we współczesnym świecie oraz planujących prowadzić działalność infobrokerską.

Wychodząc naprzeciw zróżnicowanym potrzebom edukacyjnym różnych środowisk, w ramach studiów przewidziano uruchomienie dwóch ścieżek kształcenia: dokształcającej z zakresu informacji naukowej oraz specjalistycznej. Ścieżka dokształcająca przeznaczona była dla nauczycieli różnych typów szkół i placówek oświatowych oraz bibliotekarzy, pragnących poszerzyć swoją wiedzę z zakresu funkcjonowania i zarządzania informacją w zróżnicowanych technologicznie i organizacyjnie środowiskach. Ścieżkę specjalistyczną adresowano do pracowników administracji rządowej i samorządowej, kadry kierowniczej średniego i wyższego szczebla, pracowników działów informatycznych, zasobów ludzkich, działów odpowiedzialnych za prawidłowe wdrażanie strategii w organizacji oraz badawczo-rozwojowych. Celem kształcenia w ramach tej specjalności było przygotowanie uczestników do pełnienia funkcji infobrokera w każdej organizacji, bez względu na poziom jej instytucjonalnego i technologicznego rozwoju.

W programie studiów przewidziane zostały przedmioty wspólne dla obu specjalności oraz przedmioty realizowane jedynie w ramach wybranej ścieżki⁵. Wśród zaplanowanych treści kształcenia znalazły się takie zagadnienia, jak: rola informacji i sektora informacyjnego w społeczeństwie, nowoczesne techniki informacyjno-komunikacyjne oraz ich zastosowanie w gospodarce, projektowanie i zarządzanie systemami informatycznymi, metody i narzędzia wyszukiwania profesjonalnej informacji oraz kryteria jej oceny. Zajęcia dydaktyczne, w wymiarze 200 godzin dla każdej ze ścieżek, odbywały się dwa razy w miesiącu w ramach dwudniowych sesji zjazdowych (piątki–soboty). Dotychczas zrealizowane zostały dwie edycje studiów (r. akad. 2007/2008, r. akad. 2010/2011), w trakcie których wykształcono trzydziestu ośmiu adeptów nowego zawodu.

Ocena poziomu kształcenia na studiach infobrokerskich w Toruniu w świetle badań ankietowych

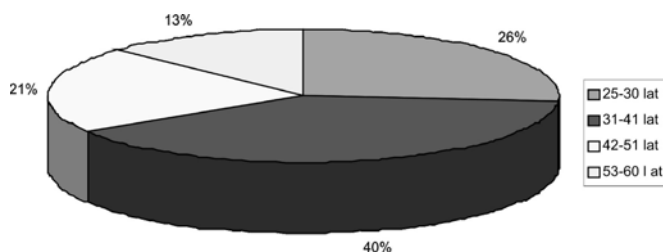
Dwukrotna edycja studiów, a co ważniejsze – coroczne badania ewaluacyjne studentów pozwoliły na dokonanie pierwszych ocen efektów kształcenia oraz sformułowanie wniosków na temat sposobu prowadzenia zajęć, celowości realizacji poszczególnych treści programowych i ich przydatności w pracy zawodowej słuchaczy. Do określenia preferencji studentów wykorzystano technikę ankietową. Ba-

⁵ Szczegółowy program kształcenia z uwzględnieniem obu ścieżek dydaktycznych znajduje się na stronie internetowej Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK w Toruniu, pod adresem: <http://www.inibi.umk.pl/studia/infobrokerstwo.pdf> [dostęp 26 IV 2011].

danie miało charakter anonimowy, a respondentom zaproponowano dwanaście pytań, dotyczących zarówno motywów wyboru studiów, źródeł informacji o naborze, kwestii organizacyjnych, merytorycznych, jak i stopnia zadowolenia z podjętej formy kształcenia. W kwestionariuszu znalazły się różne rodzaje pytań: otwarte, zamknięte i półotwarte. W przypadku pytań zawierających odpowiedzi wielokrotne w opracowaniu pod uwagę wzięta została tylko odpowiedź pierwsza.

Ogółem badaniem objęto 38 uczestników studiów infobrokerskich (obydwóch edycji), z czego zaledwie 18% stanowili mężczyźni. Analiza wieku respondentów wykazała, że na kształcenie na studiach infobrokerskich zdecydowały się osoby w różnym wieku. Najwyższy udział studentów odnotowano w przedziale wiekowym 31–41 lat (40%). Pozostałe grupy wiekowe stanowili uczestnicy w wieku 25–30 lat – 26% oraz 42–51 lat – 21%. Najrzadziej reprezentowani byli respondenci z roczników pięćdziesiątych – 13% (por. wyk. 1).

Wykres 1. Respondenci według wieku

Źródło: Opracowanie własne.

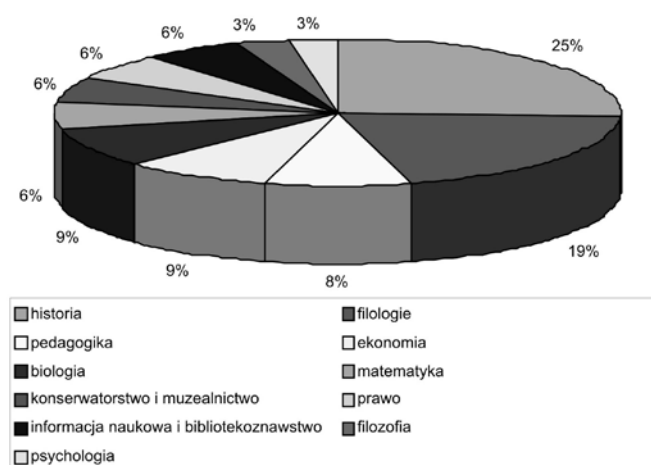
Zdecydowana większość studentów jako miejsce stałego zamieszkania wymieniła województwo kujawsko-pomorskie (82%). Spoza tego regionu pochodziło 7 osób: 3 z Poznania, 2 z Warszawy oraz po 1 z województw łódzkiego (Radomsko) i warmińsko-mazurskiego (Precki).

Wszyscy uczestnicy studiów legitymowali się wyższym wykształceniem magisterskim (studia przeznaczone były także dla osób posiadających tytuł licencjata). Wśród ukończonych kierunków studiów dominowały historia (9 osób) i filologie (polska – 5; obce – 2 osoby). Na kolejnym miejscu znalazły się pedagogika, ekonomia i biologia (po 3 osoby). Po dwóch reprezentantów mieli także absolwenci matematyki, konserwatorstwa i muzealnictwa, prawa oraz informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Jednostkowe przypadki stanowili przedstawiciele filozofii i psychologii (por. wyk. 2).

Aż 29 osób (76% ogółu badanych) jako miejsce zatrudnienia wskazało bibliotekę. Najliczniej reprezentowani byli przy tym przedstawiciele bibliotek akademickich – 25 osób (66%). Pozostałe grupy stanowili pracownicy bibliotek publicznych i pedagogicznych (po 5%). W firmach prywatnych było zatrudnionych 8 studentów. W grupie respondentów znalazła się także 1 uczestniczka studiów doktoranckich z zakresu pedagogiki.

Głównym motywem podjęcia studiów infobrokerskich była chęć podniesienia kwalifikacji (22 osoby). Na pozostałych miejscach wyliczane były: zbieżność programu studiów z zainteresowaniami (6 osób) oraz możliwość awansu po ukończeniu studiów (9 osób). Jedna osoba jako powód podjęcia kształcenia wymieniła chęć uruchomienia firmy infobrokerskiej.

Wykres 2. Respondenci według wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

Najpopularniejsze źródło informacji o naborze na studia infobrokerskie stanowiła strona internetowa IINiB UMK. Wskazało na nią 68% badanych. Pozostałe osoby informacje o studiach uzyskały od osób trzecich.

Satysfakcję z podjętej formy kształcenia wyraziły 34 osoby. Wśród największych atutów studiów wymieniane były: wygodna formuła studiowania, przyjazna atmosfera, wysokie kwalifikacje kadry nauczycielskiej, możliwość praktycznego wykorzystania realizowanych treści kształcenia oraz dogodna formuła zaliczeń. Dwie osoby wskazały także na innowacyjny w stosunku do innych ośrodków program kształcenia (niebibliotekarski) oraz na realizację wszystkich zajęć (także wykładów) w laboratoriach komputerowych. Formuła studiów oraz zaproponowane treści kształcenia wzbudziły jednak także pewne niezadowolenie. Dwóch słuchaczy w swej opinii wskazywało na zbyt mało zróżnicowane pod kątem wiedzy i umiejętności uczestników treści programowe oraz na niedostateczne kwalifikacje niektórych pracowników naukowych. Dwóch innych nie umiało określić swoich odczuć po zakończeniu całego cyklu kształcenia.

Bardzo wysoko zostały ocenione aspekty organizacyjne studiów. Zarówno kontakty z ich kierownikiem, jak i godziny zajęć (zjazdy piątkowo-sobotnie) oraz obsługa administracyjna nie wzbudziły zastrzeżeń studentów (w ankiecie znalazła się tylko jedna opinia negatywna dotycząca planu/godzin zajęć). Pozytywnie wyrażono się także na temat warunków lokalowych i sprzętowych, choć w kilku komentarzach zwrócono uwagę na zbyt małą przepustowość sieci komputerowej w godzinach popołudniowych.

Z zaproponowanych w programie przedmiotów za najciekawsze uznane zostały: informacja w nauce, społeczeństwie i gospodarce; metody, techniki i narzędzia profesjonalnego wyszukiwania informacji; projektowanie, tworzenie i zarządzanie serwisem informacyjnym WWW; badanie użyteczności serwisów internetowych; Open Source w zarządzaniu informacją. Co interesujące, uznaniem studentów cieszyły się także treści realizowane w ramach przedmiotu o nazwie: drukowane źródła informacji (katalogi, bibliografie) oraz w trakcie seminariów dyplomowych. Zagadnienia przewidziane w obrębie tych przedmiotów z pewnością po części dublowały pro-

gramy studiów kierunkowych, lecz studenci uznali je za potrzebne. Nieco mniejsze zainteresowanie uczestników wzbudziły takie przedmioty, jak: podstawy architektury informacji; technologia informacyjna; wizualizacja informacji. O ich niższej ocenie, zdaniem studentów, zdecydował nadmiar treści realizowanych w ramach jednego spotkania oraz trudny, informatyczny język przekazu. Warto podkreślić, że bez względu na formę realizowanych zajęć (ćwiczenia, konwersatoria, wykłady) zarówno przygotowanie do zajęć, sposób ich prowadzenia, jak i zaangażowanie wykładowców ocenione zostały w większości przypadków pozytywnie. Analogicznie kształtowały się opinie dotyczące stopnia trudności zaliczenia poszczególnych przedmiotów. W przewidzianej skali od 1 do 5 większość przedmiotów otrzymała 4 lub 5 punktów, co pozwala przypuszczać, że uzyskanie zaliczeń nie stanowiło dla studentów większego problemu. Jedynie przedmioty, których treści respondenci przyswajali z pewnymi kłopotami (trzy ww.), oceniono jako trudniejsze i wymagające większego wkładu własnego.

Sześciu respondentów zasugerowało, że dotychczasowe treści kształcenia należałoby w przyszłości rozbudować. Wskazywano przy tym na konieczność większego uwzględnienia w programie zagadnień makroekonomicznych, wprowadzenia odrębnych przedmiotów poświęconych aspektom prawnym i etycznym zawodu infobrokera oraz problematyki dotyczącej prowadzenia działalności infobrokerskiej. W dwóch kwestionariuszach ankietowych pojawił się także postulat organizowania spotkań z przedstawicielami firm infobrokerskich, by przyszli adepci zawodu mogli poznać specyfikę ich funkcjonowania, typowe zlecenia i problemy związane z ich realizacją. Jeden z respondentów poza wprowadzeniem pewnych dodatkowych treści nauczania, proponował także wydłużenie czasu trwania studiów o kolejny semestr. Po zakończeniu całego cyklu kształcenia 10 osób zadeklarowało chęć podjęcia pracy w zawodzie infobrokera, 7 nie miało takich planów, a pozostałe były niezdecydowane.

Podsumowanie

Zawód infobrokera pojawił się w chwili kiedy rozrastające się światowe zasoby informacyjne zaczęły sprawiać kłopot tym, którzy nie są profesjonalistami w wyszukiwaniu informacji. Jest on zbliżony do zawodu specjalisty *public relations*, zajmującego się monitorowaniem mediów, pomiarem efektywności działań (tzw. clippingiem) i sprzedażą takich informacji. Strony internetowe agencji infobrokerskich dowodzą potrzeby istnienia tego zawodu i na razie umiarkowanego zainteresowania firm działalnością placówek oferujących usługi informacyjne na zlecenie.

Obecnie najczęstszą, ale i najmniej jednorodną, grupę odbiorców usług infobrokerskich stanowią przedstawiciele małych i średnich przedsiębiorstw, branż biznesowych i przemysłowych, ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, instytucji finansowych i firm marketingowych. Wśród składanych zleceń dominują: wyszukiwanie informacji gospodarczej, prawnej i europejskiej w internecie, przygotowywanie przeglądów literatury, sporządzanie bibliografii, opracowywanie zestawień ofert dostępnych na rynku, monitorowanie mediów, tworzenie baz danych, wykonywanie podstawowych badań rynkowych (satisfakcja klienta, analiza konkurencji, produktów i rynków)⁶. Zaspokajanie tego typu potrzeb informacyjnych nie sta-

⁶ M. H. Kamińska, *Stan infobrokerstwa w Polsce A.D. 2007* [online], Infobrokerstwo.pl [dostęp 26 IV 2010]. Dostępny w World Wide Web: http://infobrokerstwo.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=196&Itemid=49.

nowi większego problemu dla absolwentów studiów infobrokerskich. W ich opinii, kwalifikacje i umiejętności zdobywane w trakcie edukacji są do tego na razie wystarczające.

Oferta kształcenia infobrokerów w Polsce, mimo istnienia różnych poziomów edukacji, nie jest zbyt zróżnicowana ani pod względem liczby godzin, ani treści merytorycznych. Wiedza dostarczana w ramach większości programów nauczania obejmuje przede wszystkim zagadnienia ogólne z zakresu nauki o informacji, zarządzania, prawa, komunikacji społecznej, psychologii i *public relations*, a nabywanie praktycznych umiejętności odbywa się przez wyszukiwanie informacji w różnorodnych źródłach i zasobach informacyjnych. Wydaje się, że w większości programów kształcenia infobrokerów zbyt mało uwagi poświęca się analizie i interpretacji informacji, procesom jej akredytacji, nauce prowadzenia rozmów handlowych i sprzedaży usług, przygotowywaniu profesjonalnych raportów, a wreszcie sztuce pozyskiwania klientów. Na potrzebę wzbogacenia programów o te treści wskazują także sami studenci.

Przemyslenia wymaga również kwestia współpracy ośrodków akademickich ze środowiskami biznesowymi. Obecnie, ze względu na ograniczone możliwości finansowe (konieczność rezerwowania w preliminarzach studiów różnego rodzaju narzutów), szukanie oszczędności i stosunkowo niskie opłaty za studia w porównaniu ze szkołami prywatnymi, niewiele uczelni państwowych stać na zatrudnianie do realizacji oferty dydaktycznej specjalistów-praktyków posiadających długoletnie doświadczenie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz na zapewnienie studentom możliwości odbywania praktyk w najnowocześniejszych firmach i rozwijających się agencjach infobrokerskich. Konkurencja na rynku edukacyjnym prędzej czy później wymusi jednak nawiązanie i rozwój ścisłej współpracy między środowiskami biznesu i nauki.

Niestety, dotychczas nie przeprowadzono pogłębionych analiz losów absolwentów studiów infobrokerskich. Z pewnością ich wyniki byłyby najbardziej obiektywnym miernikiem oceny jakości kształcenia oraz potwierdzeniem bądź zaprzeczeniem ich potrzeby. Należy żywić nadzieję, że badania takie pojawią się już niebawem. Od roku 2011 bowiem prowadzenie monitoringu losów absolwentów będzie obowiązkiem wszystkich uczelni⁷. Bez względu na to, czego dowiodą badania polskich infobrokerów, wykonywanie tego zawodu będzie wymagać ciągłego pogłębiania umiejętności, stałego kontaktu z zasobami wiedzy oraz poznawania i poszerzania znajomości wciąż nowych narzędzi wyszukiwawczych. Nie pozostanie to bez wpływu na system kształcenia, który będzie musiał ewoluować w stronę metanauczania, eksponującego przede wszystkim samodzielne uczenie się.

Summary

Educating information brokers in Toruń

According to the analyses made by the Interdepartmental Group for Forecasting the Demand for Work existing by the Governmental Centre for Strategic Studies in Poland, by 2020 the number of people employed in the agricultural, mining, trans-

⁷ B. Lisowska, *Uczelnie będą śledzić losy byłych studentów*. Gazeta Prawna z dn. 19 IV 2011 r. [online], [dostęp 26 IV 2011]. Dostępny w World Wide Web: http://praca.gazetaprawna.pl/artykuly/506369,uczelnie_beda sledzic losy bylch studentow.html.

port and fuel sectors will have dramatically fallen. The fastest-developing branches will be computer science, telecommunication, the Internet and information technologies. Thus, the profession of information broker – a specialist commissioned to look for information and make it available – will belong to the group of jobs with the so-called “positive increasing trend”. Meeting the requirements of the changing labour market, Polish universities and colleges offer courses for those who are interested in getting new qualifications and running their own commercial information activity. The article presents the educational offer in this field for the academic year 2010/2011. Apart from the offer and general characteristics of the syllabus of courses for information brokers, the article discusses the results of the evaluation carried out among students – future information brokers – in Toruń.

Zusammenfassung

Die Ausbildung von Infobrokern in Thorn

Nach einer Analyse der Ressortübergreifenden Arbeitsgruppe zur Prognose von Arbeitsnachfrage, das beim Regierungszentrum für Strategische Studien angesiedelt ist, wird die Zahl der im Landwirtschafts-, Bergbau-, Transport- und Brennstoffsektor beschäftigten Personen in Polen bis Ende 2020 drastisch sinken. Die sich am schnellsten entwickelnden Bereiche werden Informatik, Telekommunikation, Internet und Informationstechnologien sein. Gemäß diesen Vorhersagen wird zu den Berufen mit einem sog. „positiven Wachstumstrend“ der Informationsbroker gehören – ein Fachmann, der bei entsprechendem Auftrag Informationen sucht und zugänglich macht. Den Bedürfnissen eines sich verändernden Arbeitsmarktes entgegenkommend, starten polnische Universitäten eine Reihe von Bildungsangeboten für Personen, die daran interessiert sind, neue Qualifikationen zu erwerben und ein kommerzielles Informationsgewerbe zu betreiben. Der Artikel präsentiert das didaktische Angebot polnischer öffentlicher und nichtöffentlicher Universitäten in diesem Bereich, das im akademischen Jahr 2010/2011 realisiert wird. Außer einer Aufstellung der Bildungsangebote sowie einer allgemeinen Charakteristik des Lehrinhaltes eines Infobroker-Studiums enthält die Abhandlung die Ergebnisse der Evaluierungsuntersuchungen, die unter den Adepten des neuen Berufes in Thorn durchgeführt wurden.